

Dokumentation av workshop med Norrbottens hembygdsförbund

2025-11-15

Det ideella föreningslivets utmaningar.

Engagemang, styrelsearbete och återväxt

Svårt att rekrytera nya ideella krafter och speciellt styrelsemedlemmar. Minskad kunskap bland yngre generationer om hur föreningsarbete går till i praktiken. Flera av de som är engagerade i hembygdsföreningarna har fått med sig föreningskunskap som en del av sin uppväxt och erfarenhet. Utmaning att få nya personer att ta längre ansvar, även om de upplever att det är roligt att delta ibland.

Demokrati och delaktighet

Behov av en slags demokrati- och föreningsfostran, särskilt bland unga.

Kommunikationsutmaningar – svårt av att avgöra vilken kanal som fungerar bäst idag för att nå olika målgrupper i samhället.? Digitala lösningar ger flexibilitet men är svåra att bedöma om de når ut till rätt målgrupp. Brist på fysiska möteslokaler i kommunerna och relativt höga kostnader för hyror av lokaler.

Kris och ansvarsförskjutning av samhällsansvar

De ideella föreningarna tvingas ta mer ansvar för välfärdsfunktioner i framtiden. Otrygghet och kriser påverkar lokala behoven men kan stärka engagemanget.

Ekonomi, stöd

Möjlighet att söka olika landsbygdsbidrag, men det finns behov av mer strukturerat stöd för hur man gör.

Skolans roll för historia och kulturarv

Platsen och mångfalden

Skolan är en bra arena för lokal historia, kulturarv och identitet – med kunskaper som kan utvecklas om olika nivåer lokalt, regionalt, nationellt.

Pedagogik, utbildning, bildning och hopp för framtiden

Viktigt utveckla former för pedagogik och lärande som stärker förståelsen för dåtid, nutid och framtid och inger hopp inför omställningsfrågor, hållbarhet mm.

Utan historisk förståelse ingen hållbar framtid. Viktigt koppla ihop kunskap och handlingskraft.

Praktiskt lärande

”Göra och prova på saker” – exempelvis genom skol- och familjeaktiviteter i hembygdsgården där det finns miljöer och föremål, för att därigenom skapa större engagemang och förståelse för historia och plats.

Samverkan med studieförbunden till exempel Studieförbundet Vuxenskolan. Viktigt för egen kompetensutvecklingen kring att driva förening och för att nå ut bredare med utbildningar och kunskap om kulturarv. Samverkan med andra ideella intresseföreningar, ordförandeträffar mm. Öppna mötesplatser.

Inkludera hela byn och familjer för att skapa engagemang. Få med skoteråkarna.

Digitala utbildningar och möten är en bra lösning när man har stora geografiska avstånd, men kräver kunskaper inom teknik och pedagogik.

Varumärket och bilden av oss

Föreningar behöver skapa attraktiva och sociala miljöer för att stärka sitt varumärke för att locka nya medlemmar. Många byar reder sig själva utifrån att de har stark lokal sammanhållning, men risk för viss isolering om samverkan saknas helt. Utmaning: Man är lokal i sin tanke och verksamhet och tänker inte så mycket på att man är med i ett hembygdsförbund. **Historia → nutid → framtid**
Koppla kulturarv till framtidsfrågor för att skapa större relevans för föreningarna och förbundet.

Koppling till forskning och högre utbildning

LTU (Luleå tekniska universitet), där det jobbar forskare inom teknik, samhälle och kulturhistoria kan bidra med kunskaper och inspel till hembygdsföreningarna **Demomiljöer för innovation** Möjlighet att skapa demo- och testmiljöer för nya samhällslösningar om föreningarna kan och vill ingå i utvecklingsprojekt. Här kan man söka till exempel EU-medel.

Samverkan med forskarföreningar och FOI

Exempel: Kiruna forskarförening, kunskaper om militär/försvar, släktforskarna som aktörer i samhällsutveckling. Teman kring järnets och stålets historia och betydelse nu och i framtiden i Norrbotten.

Gemensamma teman

Platsutveckling som helhet

Diskussionerna pekade på behovet av att stärka lokalsamhällets arbeten kring kulturarv, demokratikompetens, social hållbarhet och syn på innovationskraft.
Skola, föreningsliv, studieförbund och forskningsaktörer kan tillsammans om de samverkar med hembygdsföreningar skapa en struktur/projekt för utbildning, utveckling och samhällsengagemang.

Digitalt + fysiskt

Kombinera digitala lösningar med aktiviteter på lokala och fysiska mötesplatser för att minska avstånd (geografiskt, generationsmässigt) och öka delaktighet.

Framtidshopp och omställningsfrågor

Genom att integrera lokal historia, praktiskt lärande, demokratiarbete och forskning skapas en grund för hållbar utveckling och omställningsfrågor lokalt, regionalt och nationellt.

Antecknat av Mikael Morberg, projektledare